

ביאור נשגב של החוזה מלובלין בקל וחומר של משה רבינו "הן בני ישראל" המשועבדים לפרעה "לא שמעו אלי" "ואיך ישמעני פרעה" שהוא השורש של הרע עצמו

"תכבד העבודה על האנשים" כדי שישקעו בשער הנ'

לפי זה מבאר הרבי מלובלין, שכאשר ראה פרעה שלבני ישראל יש עדיין רצון ללכת למדבר כדי לזבוח לה', הבין מזה שעדיין לא שקעו בשער הנ' של הטומאה, לכן שת עצה בנפשו להכביד עוד יותר את העבודה על ישראל, כדי שעל ידי השעבוד הנוסף ישקעו גם בשער הנ' של טומאה, ושוב לא יוכלו לצאת ממצרים לעולם.

הנה כי כן זהו שאמר פרעה לנוגשים ולשוטרים להכביד את העבודה על ישראל "כי נרפים הם", שעדיין לא נשתעבדו די קשה בשעבודם למצרים, "על כן הם צועקים לאמר נלכה נזבחה לאלקינו", ולכן העצה על כך היא "תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר", כי על ידי שתכבד עליהם העבודה וישתעבדו באופן קשה יותר במצרים, ישקעו בנ' שערי טומאה ושוב לא ירצו לזבוח לה'.

וזהו גם כן פירוש הפסוק "וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה". כי מפאת העבודה הקשה שעבדו בני ישראל למצרים שהיו שורש הרע והטומאה, שקעו גם הם במ"ט שערי טומאה, עד שלא היו מסוגלים לשמוע את דברי הקדושה של משה רבינו.

בדרך זו הוא מפרש כמין חומר את הקל וחומר של משה רבינו: "וידבר משה לפני ה' לאמר, הן בני ישראל לא שמעו אלי", אף שמצד עצמותם ושורש נשמתם הם קדושים בהיותם בני אברהם יצחק ויעקב, ועם כל זה לא שמעו אלי כי מפאת שעבודם למצרים שקעו במ"ט שערי טומאה, "ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים" הלא פרעה הוא שורש הטומאה עצמו ובודאי שלא ישמע בקולי. אלו תוכן דבריו הקדושים

ויש לפרש בזה מקרא קודש בפרשת כי תבוא (דברים כו-י): "וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו

ממצרים בכל מיני דרכים. וביאר הענין בזה על פי מה שכתוב בפרשת בא (שם יב-לט): "ולא יכלו להתמהמה". וביאר בסידור האריז"ל הנקרא "סידור רבי שבת" (הגדה של פסח ד"ה מצה זו שאנו אוכלים): "כי יש נ' שערי טומאה ואם היו ישראל מעוכבים רגע אחד לא יצאו לעולם והיו נשקעים בשער הנ'". וכן כתב ב"אור החיים" הקדוש (שמות ג-ח): "ולזה הוציאם בנקודה האחרונה של מ"ט [שערי טומאה] וקודם שנכנסו לשער הנ', והוא אומרם ז"ל וגאלם מיד".

לפי זה מוסיף הרבי מלובלין לבאר איך באמת שקעו ישראל בני אברהם יצחק ויעקב לבירא עמיקתא של מ"ט שערי טומאה במצרים, שדבר זה נגרם להם על ידי השעבוד הקשה שנשתעבדו במצרים, ובלשון קדשו: "שכוונת פרעה היה בעבודתו בהם לשעבדם על ידי זה תחתיו, ורצה להכניסם על ידי זה לנו" שערי טומאה רחמנא ליצלן, עד שבאמת היו במ"ט שערי טומאה ואם היו מתעכבים עוד רגע אחד היו משתקעים ח"ו, על כן לא יכלו להתמהמה".

ביאור דבריו הקדושים, כי כך הוא דרכו וטבעו של העבד שמשעבדים אותו בפרך ושוללים ממנו את כל חירותו, שככל שהוא מאבד יותר את חירות הגוף על ידי שהוא מוכרח לשעבד את כל כוחותיו לאדונו, כך הוא מאבד בד בבד את חירות נפשו עד שבמשך הזמן יקנה קנין בנפשו לרכוש כל תכונות נפשו של מעבידו.

כמו כן כלל ישראל במצרים על ידי שנשתעבדו שעבוד מוחלט למצרים שהיו שורש הטומאה, איבדו את ערכם העצמי והקדושה שלהם ושקעו בטומאת מצרים, ואכן זאת היתה כוונת פרעה באומרם (שם א-ג): "הבה נתחכמה לו פן ירבה... ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך, וימררו את חייהם בעבודה קשה", כי פרעה נתחכם לשעבד את ישראל בעבודה קשה למצרים, כדי שעל ידי זה ישקעו בנ' שערי טומאה ולא יוכלו לצאת משם לעולם.

בפרשתנו פרשת וארא דבר בעתו מה טוב להתבונן על הקל וחומר שדרש משה רבינו לפני הקב"ה (שמות ו-יב): "וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים". ופירש רש"י: "זה אחד מעשרה קל וחומר שבתורה".

ידוע מה שתמהו המפרשים על קל וחומר זה, שהרי בכתוב מפורש שלא שמעו ישראל אל משה מפאת קושי השעבוד, כמו שכתוב (שם ט): "וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה", אם כן אצל פרעה מלך מצרים שלא שייך כלל טעם זה הרי יתכן שהוא כן ישמע אל משה.

במאמר זה ברצוננו לברר מקחו של צדיק, מה שמצינו ביאור נשגב על כך במשנתו הטהורה של הרב הקדוש רבי יעקב יצחק הלוי החוזה מלובלין זי"ע ב"דברי אמת", שהוא יסוד גדול לכל אחד מישראל בחיי היום יום, על הסכנה הגדולה של אלו המשועבדים בפרנסתם לרשעים הכופרים בתורת ה', שצריך לעשות השתדלות מיוחדת בכל מיני גדרים וסייגים שלא לשעבד אליהם גם את הנפש וכמו שיתבאר לפנינו.

בני ישראל שקעו במצרים במ"ט שערי טומאה על ידי השעבוד הקשה למצרים הטומאים

פתח דברינו יאיר במה שמקדים הרבי מלובלין זי"ע לפרש את הפסוקים בפרשת שמות (שמות ה-א): "ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלקי ישראל שלח את עמי ויחוגו לי במדבר... ויצו פרעה ביום ההוא את הנוגשים בעם ואת שוטריהם לאמר, לא תאספון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול שלשום... כי נרפים הם על כן הם צועקים לאמר נלכה נזבחה לאלקינו, תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר".

מתמה על כך הרבי מלובלין איזו תועלת חשב פרעה להפיק מכך שתכבד העבודה על האנשים, הלא אז יתעורר בהם רצון גדול יותר להשתחרר

**הרבי מלובלין זי"ע: כלל ישראל שקעו במצרים
במ"ט שערי טומאה משום שנשתעבדו למצרים שהיו טמאים**

**על ידי שהאדם משעבד כל כוחות הגוף לאדונו,
הוא רוכש קנין בנפשו מתכונת נפשו של המשעבד**

**כשראה פרעה שבני ישראל חושקים לעבוד את ה',
אמר "תכבד העבודה על האנשים" כדי שישקעו בנ' שערי טומאה**

**נודע ביהודה: כלל ישראל יצאו ממצרים בזכות שבת קודש,
כי הנשמה היתרה שלהם לא נטמאה במצרים**

עלינו עבודה קשה". ופירש האלשיך הקדוש "וירעו אותנו המצרים", שעשו אותנו רעים וחטאים לה' על ידי ששיקעו אותנו במ"ט שערי טומאה. לפי האמור יש לומר שהפסוק עצמו מפרש והולך איך עשו אותנו רעים "ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה", שזה גרם לישראל לשקוע במ"ט שערי טומאה.

**העצה להינצל בגלות אצל עובדי
עבודה זרה "ובקשתם משם את ה' אלקיך"**

ונראה להביא ראיה ברורה לרעיון הנשגב של הרבי מלובלין זי"ע, ממקרא שכתוב בפרשת ואתחנן (דברים ד-כח): "ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון". ופירש רש"י: "כתרגומו [ותפחון תמן לעממיא פלחי טעותא], משאתם עובדים לעובדיהם, כאילו אתם עובדים להם". הרי לנו דברים ברורים כי אפילו כשאדם הוא רק עובד לעובדי עבודה זרה ואין כוונתו ח"ו להצטרף אליהם, עם כל זה יש השפעה גדולה של המעביד העובד עבודה זרה על כל המשועבדים אליו, עד כדי כך שהכתוב מגדיר אותם "ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם".

יומתק להבין בזה מה שמוסיף הכתוב לייעץ לישראל הנמצאים בגלות בעל כרחם אצל עובדי עבודה זרה, איך להינצל מהשפעתם הרעה (שם ט): "ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך". כלומר, גם בשעה שכפו עליך לעבוד את עובדיהם, תתחבר ביתר שאת עם הקב"ה להתפלל אליו שישמור עליך שלא תפול ברשתם של אלו שאתה עובד אצלם, שלא יצליחו להשפיע עליך גם השפעה רוחנית קלוקלת המתנגדת לדרכה של תורה.

כאשר נתבונן נראה שכך עשו בני ישראל במצרים, כי אף ששיקעו במ"ט שערי טומאה צעקו מעומק לבם אל ה', כמו שכתוב (שמות ב-כג): "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה". וכן כתוב מפורש יותר בפרשת כי תבוא (דברים כו-ז): "ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו". ויש לומר כי צעקה זו שצעקו אל ה' הצילה אותם שלא ישקעו בשער הנ' של טומאת מצרים.

והענין בזה כי שער הנ' של הטומאה הוא הכפירה בה', כמו שאמר פרעה ראש קליפת מצרים (שמות ה-ב): "מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה'". ורמוז במה שאמר "מי ה'" - מ"י דייקא בגימטריא נ', שהוא שער הנ' שנופל בו הכופר בה' ואומר "מי ה' אשר אשמע בקולו".

שבת, ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין אלהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול".

ידוע מה שנתקשו המפרשים מכיון שלקחת הקרבן פסח היתה בעשור לחודש ניסן, אם כן היה לנו לקבוע הנס לפי היום של החודש שהוא בעשור לחודש ניסן אפילו כשחל בימות החול, ולא לפי יום השבוע בשבת קודש שלפני פסח שפעמים רבות אינו חל כלל בי' בניסן. ומתרחץ הצל"ח כי נס זה של לקיחת הפסח קשור באמת דוקא לשבת קודש, ובלשון קדשו:

"בגלות מצרים לא היתה בידם אפילו התעוררות תשובה, כי נפשם היתה בגלות משוקעת בטומאת מצרים, והוצרכו עזרת אלקי חוץ לטבע לעוררם בתשובה, והזהירם (שם כא) 'משכו וקחו', שימשכו ידם מטומאת מצרים ואז התחילה גאולת הנפש, ולפי שהיתה נפשם משוקעת בעמקי מצולות מצרים, לא היה בכוחם להיפרד כי אם בשבת קודש, שאז האיר להם הנשמה יתירה הבאה רק בשבת, וכל ימי החול [היא] שבה למעלה, ולכן הנפש היתירה לא נטמאה בטומאות מצרים".

אולם הצל"ח לא ביאר לנו מדוע באמת לא נטמאה הנשמה היתרה בטומאת מצרים, שהרי מכיון ששיקעו ישראל בגלות מצרים במ"ט שערי טומאה, ולא יצאו משם עד שהוציאם הקב"ה באותות ובמופתים, הן בגוף להוציאם מהשעבוד לפרעה ולמצרים, והן בנפש להוציאם ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי בינה, איך לא נפגמה גם הנשמה היתרה כשירדה אליהם כל שבת במצרים.

וזהו שדרשו בגמרא (עבודה זרה יז.) על המינות מקרא שכתוב (משלי ב-ט): "כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים", והוא ממש בבחינת שער הנ' של הטומאה שאי אפשר לצאת משם לעולם. ויש לרמז ענין זה בפסוק "כל באיה לא ישובון" - כל בגימטריא נ', כל מי שבא בשער הנ' שהוא מינות וכפירה אין לו עוד תיקון ח"ו.

לכן על ידי שצעקו ישראל אל ה' אלקי אבותינו, גם בשעה שנשתעבדו במצרים בשעבוד הקשה בגשמיות ובשעבוד הקשה ברוחניות ששיקעו במ"ט שערי טומאה, נתקיים בהם מקרא שכתוב "ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך", ועל ידי זה לא שקעו גם שער הנ' של הטומאה. וזהו שאמר הקב"ה למשה רבינו (שמות ג-ט): "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם, ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים".

**ביאור הצל"ח בענין הנשמה היתרה
שלא נפגמה במצרים ובזכותה יצאו ממצרים**

הבה נמשיך במסע הקודש לבאר ביתר שאת הטעם שלא שקעו ישראל בשער הנ' של טומאת מצרים, על פי מה שנקדים לשלב יסוד קדוש זה של החוזה מלובלין עם דבריו הנפלאים של הגה"ק רבי יחזקאל לאנדא בעל שו"ת "נודע ביהודה" ב"דרושי הצל"ח" (דרוש לח אות 1), שעמד בדבריו על מה שכתב ה"טור" (או"ח סימן תל):

"שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, והטעם לפי שנעשה בו נס גדול, שפסח מצרים מקחו בעשור כדכתיב (שמות יב-ג) בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית', ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ה' כדאיתא בסדר עולם, ונמצא שי' בחודש היה

"זכור את יום השבת לקדשו, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה". וכן בעשרת הדברות השניות (דברים ה-יב): **"שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה".** וכן בפרשת ויקהל (שמות לה-ב): **"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת".**

ונראה לבאר הענין בזה על פי היסוד שלמדנו מדברות קדשו של הרבי מלובלין, כי על ידי שנשתעבדו ישראל למצרים הטמאים שקעו גם הם במ"ט שערי טומאה, אולם לפי זה מתעוררת השאלה איך הותר לנו לעסוק בעניני העולם הזה כדי להתפרנס, הלא יש חשש גדול שעל ידי שהאדם עוסק בעניני העולם הזה, הרי הוא עלול להשתקע בחומריות של העולם הזה.

לכן נראה כי מטעם זה נתן לנו הקב"ה את יום השבת שהוא מתנה טובה, כמו שדרשו בגמרא (שבת י): **מקרא שכתוב (שמות לא-ג): "לדעת כי אני ה' מקדשכם, אמר לו הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבתי שמה ואני מבקש ליתנה לישראל".** כי בזכות יום השבת שאסור לעשות בו ל"ט מלכות מעניני העולם הזה, זאת ועוד, שכל אחד מישראל מקבל בשבת נשמה יתרה שלא עסקה כלל בימי החול בעניני העולם הזה.

והנה בנוסף על כך הרי ידוע מה שהביא ה"טור" (או"ח סימן רצ) בשם המדרש: **"אמרה תורה לפני הקב"ה, רבוננו של עולם כשיכנסו ישראל לארץ, זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו ואני מה תהא עלי, אמר לה יש לי זוג שאני מזווג לך ושבתי שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך".**

נמצא לפי זה כי בכל שבת קודש שאסור לעשות בה מלאכה וגם עוסקים בה בתורה, מזדכך ומתעלה כל אחד מישראל שלא ישקע בעניני העולם הזה. וזהו הטעם ששבתי קודש היא מעין עולם הבא, כמבואר בגמרא (ברכות נו): **"שבת אחד משישים לעולם הבא",** כי בשבת קודש אנו מתעלים מכל עניני העולם הזה.

"זכור את יום השבת לקדשו" גם בכל ששת ימי החול

בדרך זו במסילה נעלה לבאר איך בזכות השבת אנו מתעלים גם בששת ימי החול שלא לשקוע בעניני העולם הזה, על פי מה שכתוב **"זכור את יום השבת לקדשו"**, ופירש הרמב"ן בשם המכילתא שהיא מצות עשה להזכיר את יום השבת בששת ימות החול. וביאר רבינו האריז"ל ("שער הכוונות" דף סא

ישוב הקושיא: כשהאדם עוסק במלאכתו בעניני העולם הזה הרי יש חשש גדול שישקע ח"ו בעניני העולם הזה

"וזכרת כי עבד הייתי בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם" בכל שבת הוציא הקב"ה את ישראל מטומאת מצרים

לכן נתן לנו הקב"ה יום השבת שאסור לעשות בו מלאכה, כדי שימשיך האדם מקדושת יום השבת לששת ימות החול

עוד עצה לקבוע עתים לתורה, כי עסק התורה בכל יום יש בו סגולה נפלאה שלא ישקע האדם בעניני העולם הזה

מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקב"ה גואלן, לפי שהיו נוחין בשבת, אמר להן פרעה, תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וגו', אל יהו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת".

הרי לנו כי גם פרעה הרשע שהיה ראש קליפת מצרים השכיל להבין בסופו של דבר, כי הטעם שלא שקעו ישראל בשער הנ' של הטומאה הוא משום שלא עבדו בשבת, ועל ידי זה לא שקעה הנשמה היתרה שלהם בטומאת מצרים, לכן גזר עליהם לעבוד גם בשבת כדי שישקעו בשער הנ', אבל על ידי שהקב"ה הביא עליו את עשר המכות לא היה יכול להוציא גזירה זו מהכח אל הפועל, ובזכות זה לא שקעו ישראל בשער הנ' של הטומאה וזכו לצאת ממצרים.

ויש לשלב ב' הטעמים שהזכרנו איך לא שקעו ישראל במצרים בשעבוד הקשה בשער הנ' של הטומאה, כי בזכות ששמרו את השבת במצרים ירדה אליהם הנשמה היתרה שלא היתה בשעבוד הקשה במצרים, ולכן בזכות הנשמה היתרה זכו גם בימי החול אפילו כשנשתעבדו בשעבוד הקשה למצרים לצעוק אל ה', ועל ידי זה טובים השנים שמירת השבת והצעקה לה' שבזכותן לא שקעו בשער הנ' של הטומאה.

שמירת שבת בפרט בעסק התורה היא סגולה שלא ישקע האדם בעניני העולם הזה

הנה מה טוב ומה נעים להעלות על שלחן מלכים מושג חדש בענין קדושת יום השבת, שאנו יכולים ללמוד מהשילוב הנפלא בדברות קדשם של הרבי מלובלין והגה"ק בעל הצ"ח ז"ע, על פי מה שנשים לב להתבונן על מה שמצינו ברוב המקומות שנצטוונו על השבת, מקדים הכתוב להזכיר שנעבוד בששת ימי החול, כמו בעשרת הדברות הראשונות (שמות כ-ח):

שילוב נפלא של החידוש מהרבי מלובלין והחידוש מהצ"ח

אמנם כאשר נשלב את דברי הרבי מלובלין ז"ע עם דברי הצ"ח יתבאר הענין היטב, על פי מה שמבואר במדרש (שמו"ד א-כח) על הכתוב (שם ב-א): **"ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם. ראה שאין להם מנוחה, הלך ואמר לפרעה מי שיש לו עבד, אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואילו עבדיך אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים. אמר לו לך ועשה להן כמו שתאמר, הלך משה ותיקן להם את יום השבת לנוח".**

לפי זה יומתק להבין מה שמבואר עוד במדרש (שם ה-ח): **"שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקב"ה גואלן, לפי שהיו נוחין בשבת".** ויותר מזה דרשו במדרש שוחר טוב מקרא שכתוב (תהלים קיט-ב): **"לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי, ספרים היו להם והיו משתעשעים בהם משבת לשבת, לכך נאמר לולי תורתך שעשועי".** ולפי האמור הביאור בזה כי לפי שנחו ישראל בשבת ולא עבדו למצרים, לכן לא שקעו יותר בטומאה והיו יכולים להתחזק בדברי תורה.

נמצא לפי זה כי הנשמה היתרה שירדה לישראל במצרים בכל שבת ובמוצאי שבת שבה למעלה למקורה בגנזי מרומים, לא נפגמה כלל ולא שקעה בטומאת מצרים אלא נשארה במלוא הודה והדרה, ולפי זה מבואר היטב החידוש הנפלא של הצ"ח, שהקב"ה צוה לישראל לקחת את הפסח ב' בניסן משום שחל בשבת, שאז היה להם סיוע גדול מצד הנשמה היתרה למשוך ידיהם מעבודה זרה של השה ולהקריבו לקרבן פסח לה', באופן שדברי הרבי מלובלין ודברי הצ"ח עולים בקנה אחד כפתור ופרח.

מה נפלא להבין לפי זה מאמר המדרש (שם ה-ח) על הפסוק: **"תכבד העבודה על האנשים,**

קביעות עתים לתורה סגולה נפלאה שלא ישקע האדם בעניני העולם הזה

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים עוד עצה נפלאה, שלא ישקע האדם בששת ימי המעשה בעניני העולם הזה בהיותו עוסק במלאכתו, על פי מה ששנינו בגמרא (שבת לא): "אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה". ופירש רש"י: "קבעת עתים, לפי שאדם צריך להתעסק בדרך ארץ, שאם אין דרך ארץ אין תורה, הוצרך לקבוע עתים לתורה דבר קצוב, שלא ימשך כל היום לדרך ארץ".

לפי האמור יש לומר הטעם שצריך כל אחד מישראל לקבוע עתים לתורה בכל יום, כי אם יעסוק האדם כל היום במלאכתו כדי להתפרנס, הרי הוא עלול לשקוע בעניני העולם הזה, לכן נתן לנו הקב"ה עצה נפלאה לקבוע עתים לתורה שחרית וערבית לפני ואחרי שהוא עוסק במלאכתו, ועל ידי זה מובטח לו שהתורה תשמור עליו שלא ישקע בעניני העולם הזה. וזהו ששנינו במשנה (אבות פ"ב מ"ב): "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון". כי בזכות הצירוף של עסק התורה עם דרך ארץ, ינצל מלשקוע בעניני העולם הזה שהם בבחינת "מלחמת הרשות" שמביאה את האדם לידי עבירה.

נמצינו למדים מכל האמור שיש לנו ב' עצות נפלאות איך להינצל מלשקוע בעניני העולם הזה בששת ימי המעשה, העצה הראשונה היא לקבוע עתים לתורה בכל יום בבחינת "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ", כי על ידי זה מובטח לו שהתורה תשמור עליו שלא ישקע בעניני העולם הזה.

העצה השניה היא לקיים מצות עשה "זכור את יום השבת לקדשו", לקדש את יום השבת עצמו בתורה ובעבודה, וגם כמו שכתב הרמב"ן שבכל ששת ימי החול נזכיר את יום השבת, ונזכור היטב מה שגילה לנו הקב"ה בדברות השניות "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה וברוע נטויה", כי גם כיום הזה אחר שייצאו ישראל מצרים, מוציא אותנו הקב"ה מדי שבת בשבתו מהגלות של ששת ימי החול שצריך לעשות בהם מלאכה כדי להתפרנס, שלא נשקע בהם ח"ו בעניני העולם הזה.

לנו פתח להבין הטעם החדש שהזכיר הקב"ה על מצות השבת בדברות השניות: "שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך... וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה וברוע נטויה, על כן צוך ה' אלקיך לעשות את יום השבת". ונתייגעו המפרשים לבאר מהו הקשר בין יציאת מצרים לשמירת שבת.

אולם לפי האמור יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הכוונה בזה: "שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך", בדברות הראשונות לזכרו בכל ששת ימי החול, והתועלת בזה היא, "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", ואין לך לחשוש שמא תשקע בעניני העולם הזה, וכל כך למה, "ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה", לכן בזכות יום השבת תזכה להתעלות מכל עניני העולם הזה גם בששת ימי החול.

והוסיף הקב"ה להביא הוכחה לכך, "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה וברוע נטויה", פירוש, כי בזכות שבת קודש ששמרתם במצרים לא הצליח פרעה להשקייע אתכם בשער הנ' של הטומאה, ובזכות זה הוציא אתכם הקב"ה גם ממ"ט שערי טומאה שהייתם שקועים בהם.

אמנם לאמיתו של דבר רמז לנו הקב"ה כאן כוונה עמוקה ביותר: "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה וברוע נטויה", פירוש, בכל שבת עוד בהיותכם בגלות מצרים הוציא הקב"ה אתכם מהגלות ביד חזקה וברוע נטויה, בעל כרחו של פרעה שלא העז להתנגד לכך שישמרו ישראל את השבת.

נמצא לפי זה כי עוד במצרים מדי שבת בשבתו הוציא הקב"ה את ישראל מגלות מצרים שלא ישקעו בשער הנ' של הטומאה, "על כן צוך ה' אלקיך לעשות את יום השבת", כי גם כיום הזה אחר שייצאו ישראל מצרים, מוציא אותנו הקב"ה מדי שבת בשבתו מהגלות של ששת ימי החול שצריך לעשות בהם מלאכה כדי להתפרנס, שלא נשקע בהם ח"ו בעניני העולם הזה.

טור ב) שבכל יום כשהוא אומר בסוף תפלת שחרית את השיר של יום: "היום יום ראשון בשבת", "שני בשבת", "שלישי בשבת" וכן הלאה, צריך לכוון לקיים בזה מצות "זכור את יום השבת לקדשו", ועל ידי זה ימשיך קדושה מיום השבת לכל ששת ימי החול. והנה הדברים בלשון קדשו:

"והנה זה סוד מה שאמרו בספרי, זכור את יום השבת, מצוה היא למנות בו ימי השבת, לומר א' בשבת, ב' בשבת כו', וכן כתב הרמב"ן בחידושו על התורה, והענין הוא להורות כי כל ימי החול תלויים ונקשרים ונמשכים מיום השבת, ומשם נמשכים להם הארתם, וזכור היטב ענין זה כי הוא מכלל רמ"ח מצוות עשה, למנות ימי החול על דרך זה, א' בשבת, ב' בשבת".

נמצינו למדים מדברי האריז"ל, כי על ידי שהאדם מקדש את השבת בתורה ובעבודה ה', הוא זוכה להמשיך מקדושת השבת לכל ששת ימי החול על ידי שהוא מזכיר את השבת בכל יום. וזהו שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת יתרו פח): "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין". פירוש, "כל הברכות שלמעלה ושלמטה", שכוללות כל הברכות הרוחניות והגשמיות, "ביום השביעי תלויים". נמצא לפי זה כי בזכות השבת אנו זוכים להתקדש גם בימי החול שלא נשקע ח"ו בעניני העולם הזה.

הנה כי כן זהו ביאור מצות שבת בדברות הראשונות: "זכור את יום השבת לקדשו", גם בששת ימי החול להזכירו בכל יום, ומפרש ואומר התועלת הגדולה בזה, "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", ואם כן הרי יש חשש שמא ישקע האדם בעניני העולם הזה, לכן העצה על כך היא, "ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה", כי הוא יום קדוש שצריך לעסוק בו בתורה, ולכן לא רק שלא ישקע ביום השבת בעניני העולם הזה, אלא יזכה להמשיך קדושה על כל ששת ימי החול שלא ישקע בעניני העולם הזה

הקשר הנפלא בין שבת קודש ליציאת מצרים "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים"

ועתה בא וראה כי על פי השילוב הנפלא של ב' החידושים של הרבי מלובלין והצל"ח, יפתח

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת זירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com